

25-РІЧЧЯ ДЕРЖАВНОЇ УСТАНОВИ «ІНСТИТУТ ВСЕСВІТНЬОЇ ІСТОРІЇ НАН УКРАЇНИ»

У 2017 р. відзначає свою 25-ту річницю Державна установа «Інститут всесвітньої історії Національної академії наук України», яка є спадкоємцем Інституту східноєвропейських досліджень АН України та Інституту європейських досліджень НАН України.

Науково-дослідну установу Інститут східноєвропейських досліджень АН України, яка ввійшла до складу Відділення історії, філософії та права АН України було створено у складі Академії наук України Постановою Президії АН України № 268 від 7 жовтня 1992 р. у м. Києві. Метою наукової роботи Інституту було дослідження процесів європейської інтеграції та їх впливу на Україну; вивчення проблем національно-державного будівництва й суспільно-політичних та культурних взаємин України з країнами Східної та Центрально-Східної Європи; дослідження й публікація історичної та політологічної спадщини представників української державницької школи.

У 2001 р. Інститут східноєвропейських досліджень постановою Президії НАН України № 156 від 30 травня 2001 р. було перейменовано в Інститут європейських досліджень НАН України. Основними напрямками наукової роботи було визначено проведення фундаментальних та прикладних, у тому числі міждисциплінарних, досліджень, у галузі національно-державного будівництва, його регіональних аспектів, інтеграційних процесів на континенті, суспільно-політичних та культурних зв'язків, а також аналіз і прогнозування розвитку сучасних відносин України з країнами Європи та СНД. Важливим напрямом науково-практичної діяльності Інституту було сприяння в розробці теорій національності, нації та держави, політичних та конституційних теорій, політичної культурології, концептуальних засад оптимального входження України до загальноєвропейського простору.

На базі Інституту європейських досліджень НАН України відповідно до Постанови Президії НАН України № 266 від 21 вересня 2011 року було створено Державну установу «Інститут всесвітньої історії Національної академії наук України». Основною метою формування нової академічної установи стало забезпечення більш сприятливих організаційних умов для проведення фундаментальних і прикладних досліджень проблем динаміки всесвітньо-історичного процесу, вивчення історичних зв'язків України з країнами і народами світу, актуалізації та впровадження передового світового цивілізаційного досвіду у практику суспільно-політичного і культурного життя.

Сучасні виклики, які постають перед українською державою і суспільством в умовах модернізації та глобалізації, висувають перед вітчизняною академічною соціогуманітаристикою, зокрема, перед історичною наукою нові перспективні завдання щодо наукового забезпечення інтеграції України у світове співтовариство, вироблення практичних рекомендацій щодо

врахування світового історичного досвіду при здійсненні соціально-економічних та суспільно-політичних перетворень.

Головним завданням Інституту визначено проведення й координацію фундаментальних і прикладних досліджень проблем всесвітньо-історичного процесу, культурно-цивілізаційного розвитку та розробку на цій основі рекомендацій для органів державної влади щодо стратегії інтеграції України у світове співтовариство. Відповідно до цього основними напрямками наукових досліджень установи є:

- теоретичні проблеми всесвітньо-історичного процесу;
- історія країн світу та історія міжнародних відносин;
- світовий культурно-цивілізаційний розвиток;
- суспільно-політичні та культурні взаємини України з країнами світу, аналіз і прогнозування розвитку цих взаємин.

У 2014 р., склад Інституту поповнився фахівцями з міжнародних відносин, які перейшли з ліквідованого Інституту світової економіки та міжнародних відносин НАН України. У зв'язку з цим, були визначені додаткові напрями діяльності Інституту:

- світосистемні трансформації в умовах глобального розвитку, система міжнародних відносин в контексті планетарних викликів;
- цивілізаційні зрушення та конкуруючі версії прогресу сучасності;
- суспільно-політичні та культурні взаємини України з країнами світу, аналіз і прогнозування розвитку цих взаємин;
- соціально-політичні та інформаційні чинники сучасного світового розвитку;
- міжнародна безпека, врегулювання міжнародних конфліктів; вплив геополітичних процесів, міжетнічних та міжконфесійних відносин на міжнародну безпеку; глобалізація та регіоналізація.

У своїй діяльності Інститут тісно співпрацює з органами державної влади України, міністерствами і відомствами щодо підготовки аналітичних і прогностичних матеріалів з проблематики міжнародних відносин, взаємин України з країнами світу, вивчення їх досвіду в контексті реформування і модернізації нашої країни.

Очолює Інститут знань в Україні та за її межами фахівець в галузі всесвітньої історії та міжнародних відносин доктор історичних наук, професор Андрій Іванович Кудряченко.

Станом на 2017 рік у структурі Інституту функціонує 5 наукових відділів: відділ теорії та методології всесвітньої історії (завідувач відділу д.і.н., проф. Кудряченко А.І.), відділ глобальних і цивілізаційних процесів (завідувач відділу д.політ.н., проф. Зернецька О.В.), відділ трансатлантичних досліджень (завідувач відділу к.і.н., доц. Толстов С.В.), відділ історії нових незалежних держав (завідувач відділу к.і.н., доц. Бульвінський А.Г.), відділ історії країн Азії та Африки (завідувач відділу к.і.н., доц. Швед В.О.).

Державна установа «Інститут всесвітньої історії НАН України» характеризується висококваліфікованим професорсько-викладацьким складом,

наявністю сталої кадрової політики, функціонуванням науково-дослідницьких шкіл, які мають визнання не тільки в Україні, а й далеко за її межами. Науковий колектив Інституту складається з 58 вчених, серед яких 16 докторів наук та 38 кандидатів наук, у тому числі 1 – лауреат Державної премії України в галузі освіти, 1 – лауреат премії НАН України ім. М.В. Птухи та премії ЮНЕСКО, 1 – лауреат премії НАН України імені Д.І.Чижевського; 1 – лауреат премії НАН України ім. М. Костомарова; 2 – лауреати Міжнародної премії ім. Григорія Сковороди.

11 науковців Інституту є членами 18 вітчизняних та 12 зарубіжних наукових організацій, у тому числі галузевих академій (1 – член-кореспондент Національної академії педагогічних наук України, 2 – академіки Української академії політичних наук, 2 – Академії Міжрегіональної академії управління персоналом, 1 – Академії наук вищої школи України, 1 – Академії інженерних наук України, 1 – Української академії інформатики). З них 5 – члени іноземних Академій та наукових асоціацій (Американської академії соціальних і політичних наук, Американської асоціації політичної науки, Канадської асоціації політичної науки, Академії філософії господарства РФ, Міжнародної академії інформатизації при ООН, Міжнародної кадрової академії, Міжнародної Асоціації медіа та комунікаційних досліджень, Міжнародної асоціації політичної науки).

Почесне Звання «Заслужений діяч науки і техніки України» присвоєно 4 працівникам Інституту: директору Інституту, доктору історичних наук, професору Кудряченку А.І., провідному науковому співробітнику, доктору політичних наук, професору Чекаленко Л.Д., провідному науковому співробітнику, доктору історичних наук, професору Срібняку І.В., головному науковому співробітнику, доктору історичних наук, професору Ткаченку В.М., Почесне звання «Заслужений працівник освіти» присвоєно Шергіну С.О.

За 5 останніх років відзнакою Національної академії наук України за професійні здобутки нагороджено директора Інституту д.і.н. проф. Кудряченка А.І., академіка НАН України Білоруса О.Г., заступника директора з наукової роботи к.філос.н, доцента Метельову Т.О., завідувача відділу трансатлантичних досліджень Толстова С.В., Почесною грамотою Президента України, медалями «Василь Зеньківський» та імені Григорія Сковороди нагороджено д.філос.н., проф. Ільїна В.В., медаллю Національної академії педагогічних наук України «Григорій Сковорода», орденом України «За заслуги III ступеня» – д. і. н., професора Ткаченка В.М.

В останні роки молоді вчені Інституту отримували стипендії Президента України для молодих вчених та стипендії Національної академії наук України для молодих учених.

Наукові співробітники Державної установи «Інститут всесвітньої історії НАН України» поєднують наукову діяльність із викладацькою та співпрацюють з у 12 вищими навчальними закладами України, зокрема, Київським національним університетом імені Тараса Шевченка, Національним педагогічним університетом ім. М.Драгоманова, Запорізьким національним університетом, Дипломатичною академією України при МЗС України, Київським національним економічним університетом ім. В.Гетьмана,

Київським національним лінгвістичним університетом, Національним авіаційним університетом, Київським університетом туризму, економіки і права, Київським університетом імені Бориса Грінченка, Університетом українознавства при Центральному будинку офіцерів Збройних сил України, Інститутом міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка, Маріупольським державним університетом.

Особливістю кадрової політики Державної установи «Інститут всесвітньої історії НАН України» є акцент на спадкоємність у науково-педагогічній роботі, використання досвіду попередніх поколінь молодими науково-педагогічними працівниками, пріоритетний опір на підготовку нових власних кадрів вищої кваліфікації, підготовлених в аспірантурі Інституту. У Державній установі «Інститут всесвітньої історії НАН України» діє аспірантура, в якій здійснюється підготовка аспірантів за спеціальністю 07.00.02 – всесвітня історія. Інститут одним з перших з-поміж інших наукових установ Національної академії наук України отримав ліцензію на провадження освітньої діяльності на третьому рівні вищої освіти, та готує здобувачів наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 032 – Історія та археологія.

На основі результатів, отриманих при виконанні фундаментальних та прикладних тем науковим колективом Інституту готуються науково-аналітичних матеріали для органів державної влади – Верховної Ради України, Кабінету Міністрів України, Адміністрації Президента України, Ради національної безпеки і оборони України, Міністерства закордонних справ України, інших міністерств та комітетів Верховної Ради.

Співробітники Інституту надають експертні висновки щодо поточних подій у міжнародних відносинах, виступають у вітчизняних та зарубіжних ЗМІ. Окрім цього, науковці Інституту залучаються Міністерством освіти і науки до експертизи шкільних підручників з історії.

Попри брак фінансування, науковці Інституту знаходять можливості брати активну участь у закордонних наукових заходах: виступають на міжнародних конференціях, симпозіумах та круглих столах, публікують свої статті в іноземних виданнях.

Державна установа «Інститут всесвітньої історії НАН України» є засновником та видавцем наукового журналу – «Проблеми всесвітньої історії», який включений до переліку фахових видань з історичних наук. (наказ МОН № 693 від 10.05.2017).

При підготовці даної публікації використовувалися матеріали щорічних звітів Інституту та офіційного сайту. Детальніше про Інститут та науковий журнал «Проблеми всесвітньої історії» можна дізнатися за посиланням <http://ivinas.gov.ua>.

Марина Бессонова
(кандидат історичних наук, доцент,
старший науковий співробітник
ДУ «Інститут всесвітньої історії НАН України»)